

4. NEDJELJA DOŠAŠĆA

Iz 7,10-14; Ps 24,1-6; Rim 1,1-7; Mt 1,18-24

Josipova šutnja

O sv. Josipu imamo opsegom izuzetno malo podataka. Ipak, to što imamo je bremenito značenjem. Pravi je to predstavnik Boga. Skriva se u tajnovitosti, ali ono što otkrije govori puno. I tako danas pred nas evanđelje stavlja Božju objavu Josipu u snu. San je tako drago mjesto objave biblijskim piscima. Na razmeđu stvarnosti i podsvijesti govori Bog. Teško je snove rastumačiti. Magijska je vjera uvijek to htjela. Sanjarice su rađene od pamtivijeka do današnjih dana. Ali san je tako intimna, osobna pojava. Ne znači svakome isto. Bog moje podsvijesti, reći će Frankl, govori kroz ono što mi je značajno i poluskriveno. Gotovo kao da se slika Božja na koju sam stvoren probija kroz prašumu mojih misli. Kako je moguće da je Josip uopće čuo Boga?

Bog nije nasilan, čak ni u svojoj objavi. On može narediti, može uvjetovati. Objektivno čak je mogao učiniti što je htio i bez Marijinog pristanka. Tako je mogao i Josipa natjerati da se podloži njegovu planu. No Bog ne sili, on predlaže. U tišini, mirnoći, skrovitosti. Josipu se lomi život, sve mu se mijenja, svi njegovi planovi padaju u vodu. A Bog mu ne govori pompozno, već u snu. Josip je čuo Boga zato što je znao i u najtežim trenucima svoga života biti u tišini, slušati tišinu. Tišina je vjerniku mir, ali onome tko je daleko od vjere ona donosi nemir. Tišina je teška, u njoj se mora biti sa sobom i s Bogom. Josip je bio vjernik.

I zato danas razmislimo o tišini. Toj današnjem svijetu tako odbojnoj pojavi. Nikada se više ne propovijeda koliko nam je ona potrebna, a nikada se više od nje ne odmičemo. Tišina nije samo izostanak glasova. Ona je susret s Bogom i sa samim sobom. Ona je pustinja u koju se Isus povukao prije javnog djelovanja. Tišina je izostanak svega što nam uzima pozornost. Odsustvo slike, tona, ekrana, vlastitih maštanja. Tišina je prepuštanje sebe Božjem djelovanju. Zato je san idealna njezina slika. Jer u snu se odmičemo od vlastite kontrole i imajući povjerenja u zaštitu tonemo u šutnju.

Liturgija crkve je prepoznala tu potrebu za tišinom. Čak je na četiri mjesta predviđena u svetoj misi. Prije pokajničkog čina, uoči zborne molitve, nakon homilije i nakon pričesti. Ali možemo primijetiti kako za nju ljudi današnjeg vremena nisu uvježbani. Ako svećenik katkad sjedne nakon homilije na licima ljudi se može vidjeti veliki upitnik – što bismo sada trebali raditi? Mi želimo govor, riječ, razmišljanje, pjesmu, sliku, dodir, miris. Ne možemo bez toga jer ćemo tada, jao nama, ostati sami sa sobom i sa svojim Bogom. A toga se bojimo. Pogledajmo na primjer pobožnost klanjanja, tu idealnu pobožnost tišine. Ljudi često kvalitetno klanjanje smatraju ono na kojem se puno pričalo, puno pjevalo, na kojem se draškalo na razne načine

naša osjetila. A zapravo je ideja klanjanja tišina. Susret moga srca i Isusa u prilikama svetog sakramenta. Poticanje vlastite žudnje za sjedinjenje s njim.

I drugo je jedno područje u kojem se vidi naša odbojnost prema šutnji. Toliko je prisutno neslušanje drugih. Jedno pitanje: znamo li što nam je svećenik rekao na našoj zadnjoj ispovijedi? Slušamo li uopće njegov komentar? Čini mi se da smo daleko češće i tada zaokupljeni svojim mislima, potrebama da se izrazimo, da objasnimo svećeniku svoju situaciju. Ili pak pitanje koliko slušamo drugog čovjeka koji nam priča nešto? Čini mi se da daleko češće već na trećoj riječi zaključimo što će čovjek reći na kraju rečenice. Neviđeno je koliko puta susretnem ljude koji bi samo pričali a da uopće imaju potrebu išta čuti na svoje izlaganje. Kao da pričanjem svog iskustva na silu žele obogatiti drugoga. Imamo potrebu da budemo slušani, ali smo zaboravili slušati. Jer i tada smo u tišini. Smatram da činjenica što se u današnjem vremenu uopće ne cijeni nikakva vizualna ili glazbena umjetnost jest posljedica takvog stava. Za divljenje slici moram stati pred nju i šutjeti. Za uživanje u lijepoj glazbi moram šutjeti i slušati milinu tonova.

Draga braćo i sestre, Josip je mogao čuti Božji glas i njegovu poruku upravo zato što je znao zastati i zašutjeti. Mogao se koncentrirati na Božji glas zato što ga je tražio u tišini. Ako želimo nasljedovati sv. Josipa, tada je nužno da nekada ušutimo i samo gledamo i slušamo. Ne kako bismo se pravili da smo mi najpametniji i da nam drugi nema što reći. Nego kako bismo zaista čuli drugoga, pustili ga da se izrazi. Ako to naučimo, tada ćemo možda doći u stanje da poput sv. Josipa čujemo i što nam Bog govori. Jer on se daleko češće objavljuje u tišini, nego u buci koja aktivira osjete.

MISA POLNOČKA
Iz 9,1-6; Ps 96,1-3.11-13; Tit 2,11-14; Lk 2,1-14
Sv. Josip čuvar Sina Božjega

Ako ste nekad prolazili kroz Hercegovinu ili pojedine dijelove Bosne, možda ste zamijetili starije muškarce koji na misi, za vrijeme podizanja, kleče na jednom koljenu. Nije to zbog slabosti tijela, nego je današnji simbol onoga što je nekoć bilo potrebno.

Ovaj ćemo Božić pokušati proživjeti sa sv. Josipom – hrabrim i tihim čuvarom. Njegov je život bio pun šokova: od Marijine trudnoće, Božje objave u snu, puta dugog oko 130 kilometara sa ženom u devetom mjesecu trudnoće, pa sve do odbijanja sunarodnjaka – *za njih ne bijaše mjesta u svratištu*. Josip je muškarac; u njemu je ona duboka, naravna potreba da se pobrine za svoju obitelj, da osigura barem krov nad glavom kad već ne može pronaći ugodan dom. Evanđelje nam donosi da su Isusa povili – ali s čim? Gdje su nabavili platno? Položili su ga u jasle – kako su ih pronašli? Kako su životinje reagirale? Josip je, sasvim sigurno, probdio cijelu noć čuvajući ženu koja je tek rodila i novorođenog sina. Nije baš sigurno biti među životinjama, s nezaključanim vratima. „Sve već spi, samo bdi, Josip sveti s Marijom“, pjeva pjesma. Teško da je taj trenutak bio osobito siguran i ugodan, koliko god naše božićne pjesme unosile toplinu u taj prizor.

Josip se, dakle, od samoga početka pokazuje kao čuvar. Isus je Bog, ali i čovjek. Kao dijete imao je stvarne potrebe: toplinu, smještaj, zaštitu, zagrljaj, sigurno okruženje. Marija, koliko god bila jaka i stamena, trebala je barem kratak odmor nakon poroda. I Bog se pobrinuo za ljudskost njih dvoje. Kako? Tako što je pronašao sv. Josipa. „Postavio ga je gospodarom doma svojega i poglavarom svega imanja svoga.“ Poglavar nema samo časti – ima i obvezu skrbi. Bog je skrb za Marijinu i Isusovu ljudskost povjerio Josipu.

Zanimljiva je ta naša ljudska potreba za sigurnošću. Često je tražimo među agresivnima. Negdje duboko u sebi mislimo da sigurnost pruža onaj koji više, psuje, prijeti. A vrlo brzo se pokaže da je agresija tek izraz duboke nesigurnosti. U našoj štalici vidimo kakav je pravi čuvar. Sv. Josip ima nježno lice; štap u njegovoj ruci pokazuje spremnost na put. Blago je udaljen od intimnog pogleda Marije i Isusa, kako bi njima dao prvenstvo. Ponizan, nenametljiv, a ipak čuvar. Sposoban, siguran u sebe i u Božju pomoć, bez trunke prepotencije, a opet trajno prisutan. Njegova sposobnost čuvanja ne očituje se u grubosti, nego u toplini i blizini.

Ako je Marija Božja izabranica, a Isus Božji Sin, što je onda trebalo čuvati? Odgovor je jednostavan: njihovu ljudskost. Čovjek je krhko biće. Jači vjetar ga može srušiti, potres mu može oduzeti dom. A još je krhkije novorođenče. Svijet zna biti opasan, ljudi okrutni. Iskusio je to i Josip vrlo brzo nakon svete noći. Ljudskost je ono što treba čuvati. Od Pavla VI. pa do

danas pape neprestano naglašavaju da kršćanin mora biti prvak humanosti: kada svi vide neprijatelja, kršćanin treba vidjeti čovjeka; kada svi vide prijetnju, kršćanin treba prepoznati sliku Božju. To nije ravnodušnost ni kukavičluk. Čuvati nečiju ljudskost – pa i od njega samoga – znači nasljedovati čuvara Božjega doma, sv. Josipa.

Znali su to i hrabri ljudi s početka priče. U osmanska vremena mise su se često slavile na otvorenom, jer su crkve bile porušene ili nesigurne. Nekoliko muškaraca bilo je zaduženo čuvati zajednicu i Presvetu hostiju u slučaju napada. Zato ni u trenutku kad su svi klečali nije smjelo nestati opreza. Ti su muškarci klečali na jednom koljenu kako bi, ako zatreba, mogli brzo ustati i braniti zajednicu. Oni su bili čuvari krhkosti Crkve i krhkosti Kristova ljudskog lica. Iz tog vremena ostao je običaj klečanja na jednom koljenu.

Ako želimo nasljedovati sv. Josipa u čuvanju ljudskosti, moramo je najprije cijeniti. Čini mi se da upravo to našem vremenu nedostaje. Nije ni prije bilo idealno, ali možemo se zapitati: kada smo zadnji put svjedočili istinski toplom razgovoru? Kao da su toplina i nježnost nestale iz naše svakodnevice. A upravo je toplina način poštivanja tuđe krhkosti – i način njezina čuvanja. Onaj tko želi nasljedovati sv. Josipa nije agresivan, ne traži stalnu potvrdu svoga autoriteta i nikada ne ugrožava tuđu krhkost riječima ili djelima. Snaga čuvara ne očituje se u grubosti, nego u toplini, sposobnosti, poduzetnosti i kreativnosti.

Neka nam primjer sv. Josipa, koji je znao čuvati ljudskost Isusa i Marije, bude poticaj da i ovog Božića čuvamo svoju i tuđu ljudskost u toplini i razumijevanju. Tako ćemo doista živjeti ono što danas slavimo.

BOŽIĆ
Iz 52,7-10; Ps 98,1-6; Heb 1,1-6; Iv 1,1-18
Josip glasonoša radosti

Zanimljivo je ljudsko razmišljanje o sebi. S jedne strane često umišljamo da smo moćni, veliki, posebni, nezamjenjivi. S druge nas pak strane tako zaboli šiba realnosti kada shvatimo da smo tek jedan u gomili. Zaboravljamo da naša posebnost leži baš u činjenici pripadnosti ljudskom rodu. To što sam čovjek čini me jedinstvenim. A zašto?

Veličanstveni Bog, *svjetlo istinsko, Riječ* po kojem je sve stvoreno, *dođe na svijet. On*, kako govori drugo čitanje, *odsjaj slave Očeve i otisak bića njegova* uzeo je ljudsko tijelo i postao čovjekom. Biblijska čitanja danas kao da se natječu u oslikavanju Božjeg veličanstva i neshvatljivosti njegovog utjelovljenja. I takav je Bog postao čovjekom. *Ogolio je mišicu svoju* govori Izaija. Radost zbog toga što *riječ tijelom postade i nastani se među nama* mora biti ljudski odgovor. Tko se ne raduje zbog ovog otajstva onda ga ne razumije. Neka svijet svijetli, neka zimzeleno drveće bude okićeno, neka svi imaju sredstava za proslavu Božjeg utjelovljenja. Šljaštenje lampica nije protukršćansko ukoliko nije odraz konzumerizma nego iskrenog veselja zbog Božjeg pohoda. *I svi narodi neka vide spasenje Boga našega.*

I koliko god veličanstven bio ovaj Božji pohod ljudskom rodu, odmah ispod površine nazrijeva se Božji rizik ove avanture. On je došao među ljudi, uzeo ljudsko tijelo, no tako se učinio ranjivim. Još više, učinio se ovisnim o ljudima. Možemo odmah na jedan primjer: Krist se ostavio u prilikama svetog kruha. U hostiji je on prisutan potpuno. Svećenik je služitelj tog otajstva. Svećenik je čovjek koji može biti nemaran, ljudi kad se pričesćuju mogu biti nemarni. Banalizirajmo dokraja: mi manevriramo Kristovim tijelom. Veličanstveni Bog ovisan je o nama. Kakav rizik, kakvo povjerenje, kakva ljubav.

Ako pogledamo koncept židovske obitelji u prvom stoljeću gdje žena nije čak imala mogućnost ni ući u cijeli hram, a kamo li imati neko zaposlenje, tada je jasno kako se Bog prije 2 000 godina učinio ovisnim o jednom muškarcu, najamnom fizičkom radniku. Samo zbog te časti koju je Bog iskazao Josipu zaslužio je ovaj pobožni čovjek da ga slavimo. Ali je svetost zadobio zbog odgovornosti kojom je prihvatio tu činjenicu. Sin je Božji svoj dječjački život povjerio u ruke običnog radnika. Josip je tada postao *glasonoša radosti* koji po gorama ovog svijeta skrbi za Isusa dok on donosi spasenje. Mogli bismo ponovno pročitati prvo čitanje i imati Josipa u mislima. Isus je svoje preživljavanje stavio u ruke Josipovog rada. To Josipa čini ključnim suradnikom u Božjem planu spasenja.

Draga braćo i sestre. Dok danas slavimo dan Kristova rođenja, prijeko je potrebno da primijetimo Božje ludo povjerenje u nas. On je sebe povjerio Josipu. Ali na neki način

povjerava sebe i svakome od nas. Isus Krist nije ovisan samo o svećenicima, iako svećenici moraju imati na umu koliko je zahtjevna njihova služba čuvara Božjeg spasenja, nego o svakom čovjeku. Nitko od nas prisutnih nije toliko neuk i toliko nevažan da mu Bog na neki način ne povjerava svoju prisutnost na ovom svijetu. Skrbiti za krhku Isusovu sigurnost među ljudima sveopći je poziv svima nama. Svi smo na neki način dužni u tome nasljedovati sv. Josipa. Zato pitanje: „Gdje Bog ovisi o meni?“ nije znak oholosti, već iskrenog suživota s njim. Približavam li Krista drugim ljudima? Je li ljudi zbog mog svjedočanstva požele živjeti s Kristom ili se još više udaljavaju od njega? Držim li na ovome svijetu dobar Isusov glas ili ga i sam izrugujem svojim djelima i riječima. Isus se rodio prije 2 000 godina zaslugom Očevog plana, Marijinog pristanka i Josipove skrbi. Hoće li se Isus roditi u našem gradu, društvu, državi, župi, to sad pak ovisi o nama? On želi silno biti među ljudima, ali učinio se ovisnim o mom slabom znanju i slaboj vjeri. Čestitajući vam od srca Božić želim vam snagu i mudrost da poput Josipa možete biti čuvari i glasonoše Isusovog rođenja u svom okruženju.

SVETI STJEPAN

Dj 6,8-10; 7,54-60; Ps 31,3c-4.6ab.7b.8a.17.21ab; Mt 10,17-22

Josipova žrtva

Ovako masovno čašćenje sv. Josipa novijeg je datuma. Iako su u povijesti crkve svijetlili duhovni oci i majke koji su se pozivali na ovog sveca, ipak je trebalo proći vrijeme da se Isusov zemaljski otac usadi u srca vjernika. Brojni su razlozi zato, ali jedan je posebno očit. Svetci se dijele na pastire, mučenike, redovnike i ispovjedaoce. Gdje tu točno pripada Josip?

Sveti Stjepan pak zbog zavrijeđene palme mučeništva prvi je svetac o kojem govore biblijski tekstovi. Platilo je životom ono u što je vjerovao. Pokazao je primjerom prihvaćanja mučeništva da njegovo pouzdanje u Kristovo božanstvo nije samo retorički izraz, već duboki ideal za koji vrijedi umrijeti. Mučenici su oni koji su sposobni žrtvovati svoj život.

Žrtva je kršćanskom rječniku tako drag pojam. Zbog svoje teološke dubine ovaj je pojam pretrpio brojna pojednostavljivanja koja su ga banalizirala. Tako se žrtva često razumije kao izraz Božjeg sadizma. Kao da bi on tražio neko naše trpljenje kako bi bio sretan. Otac kojega zadovoljava bol djeteta nije otac ljubavi nego sebično i izopačeno biće. Ta činjenica znači da je pojam žrtve potrebno reinterpretirati.

Ona je zapravo sveta razmjena unutar komunikacije nas i Boga. Mi Bogu dajemo nešto od svoga, Bog to uzima, preobražava i nama vraća u savršenom obliku. Najbolji su primjer kruh i vino na Euharistiji. Drugi su primjer mučenici. Oni svoje živote predaju za Božju slavu. Bog ih uzima i vraća im preobraženi, vječni život u svojoj prisutnosti. Zato možemo znati da je Stjepan i svaki drugi mučenik svetac. Bog je primio njihovu žrtvu života koju su položili na oltar čudesnom razmjenom. Sveti je Stjepan primjerom to pokazao i započeo dugi niz kršćanskih mučenika. Niz koji se u ovom našem naprednom stoljeću rapidno povećava.

Ako detaljnije promislimo o sv. Josipu, možemo također kod njega primijetiti žrtvu života. Veličanstveni Božji zahvat u njegov brak zahtijevao je od Josipa potpunu prilagodbu. Ostavio je svoje planove, želje, sposobnosti, naravne sklonosti i potpuno se podredio Božjem planu spasenja. Josip je žrtvovao cijeli svoj život, svaku minutu u svom danu, kako bi se podložio Božjoj volji. Darovao je Bogu sve, odradio svoju zadaću. Bog ga je zato nagradio društvom u nebeskoj crkvi. I dok je sv. Stjepan uzor onima koji ulaze u smrt zbog svoje vjere, sv. Josip može biti uzor onima koji ulaze u život zbog svog predanja Bogu. Odazvati se na svaki poziv dobra također je žrtva. Je li onda Josip mučenik? Teško je tako suditi. Ali podjednako je i mučenik i patrijarh po svom odgoju Isusa i redovnik po svom djevičanskom životu i ispovjedaoc po svojem ustrajnom življenju vjere.

Draga braćo i sestre. Možda od nas neće biti tražena žrtva kakvu je napravio sv. Stjepan.

Ali definitivno je od nas tražena žrtva kakvu je učinio sv. Josip. Odazvati se na svaki poziv dobra, odustati možda od nekog trenutnog plana kako bi se Bog proslavio u mom životu, učiniti dobro premda po trenutnom osjećaju mi to nije najlakše, to je žrtva na Gospodnjem oltaru. Sveti je Josip velemajstor upravo u takvom življenju. Koliko god je nužno u životu imati planove i ambicije, ipak je također nužno biti spreman odustati od njih ako to od nas zahtjeva Božja volja.

SVETA OBITELJ
Sir 3,2-6.12-14; Ps 128,1-5; Kol 3,12-21; Mt 2,13-15.19-23
Sv. Josip i zakon ljubavi

Ako se suočimo sa spisima Starog zavjeta i s dobrim dijelom Pavlovih poslanica, primijetiti ćemo veliki naglasak na riječ „zakon“. Kada danas tu riječ čujemo prve su nam asocijacije sud, država, sabor, propisi. Možda netko osjeti i stanoviti otpor prema svakom izrazu zakona. No da bismo shvatili zašto su Židovi toliko cijenili tu riječ, moramo malo promisliti o povijesti i politici.

Kraljevi su u starom društvu uvijek bili okruženi plemstvom. Iako su jedni druge trebali, među njima često nije vladala dobra atmosfera. Naime, zakon je neki postojao, ali kralj je bio iznad zakona. On je mogao svojim otpisom nekoga osuditi na smrt, uzeti zemlju, raščiniti nekoga od njih. Bili su nezaštićeni pred kraljevom samovoljom. I zato su plemići nerijetko tražili dokument koji se zove ustavom. Dakle tražili su da ne bude kraljeva volja glavno mjerilo, nego ustav kojega bi se i kralj imao držati. Kada je takav dokument napokon došao, tada su se osjećali sigurnije.

Židovstvo je vjera koju su okruživale razne mnogobožачke religije. Svi oni su također držali kako se od samovolje bogova ne može pobjeći te su smatrali kako je cilj udobrovoljiti Boga. Kada je na Sinaju Mojsije dobio deset zapovjedi te kada su kasnije popisani zakonski obrasci Židovi su smatrali kako poznaju tajnu života. Zakon je njima pokazivao Božju volju, smatrali su ga jasnim, nedvosmislenim. Nisu morali razbijati glavu kako da se približe Bogu, smatrali su da samo moraju poznavati i obdržavati dani im zakon.

Vratimo se opet na sv. Josipa. Na drugom se mjestu za njega govori da je „pravedan“. Pravedan je u biblijskim očima onaj koji se drži zakona. Ali kada je saznao da je Marija trudna, Josip se nije držao zakona. On nju nije prijavio, nego ju je poželio napustiti. Dakle Josipova pravednost nije bila u obdržavanju židovskog zakona, već u obdržavanju onog najvećeg i najvažnijeg zakona koji dopunja i ispunja sve židovske propise.

Upravo u današnjem Evanđelju vidimo kako se radi o ljubavi. Ljubav uvijek hoće dobro drugoga, čak i kada treba sebe staviti po strani. Josip je potaknut od Boga uzeo dijete i majku njegovu i spasio ih u izbjeglištvu. Evanđelje nam danas donosi i da se bojao pa se nije vratio u svoj grad, nego u Galileju, u Nazaret. Nije bio njegov život ugrožen, nego život djeteta. Kada se vratio u Nazaret potvrdio je pred svima da je on Marijin muž. Nije bilo više mogućnosti da se naruši njezin dobar glas. Sve je napravio za nju jer se vezao uz onaj najveći zakon kojega će svijetu obznanimi Isus – zakon ljubavi.

Draga braćo i sestre. Osobno mi je kod ljudi, posebno kod onih koji trebaju voditi nešto

i biti odgovorni, najteže primijetiti nedosljednost. Ono kad vam se čini da čovjek ni sam ne zna po kojim kriterijima popušta. Tako zna biti i u obitelji, kada roditelji s obzirom na svoje trenutno raspoloženje odgajaju djecu, kada žena možda nikad ne zna u kakvoj će se volji vratiti s posla njezin muž i što će tada odlučiti. Bezbroj je takvih primjera, vjerujem da ih se i sami možemo sjetiti. Zato nam danas primjer svetog Josipa govori kako svaka zajednica mora imati jedan zakon, jedan ustav kojega će se svi držati. A za taj zakon Josip uzima ljubav. To je životni stav da drugome bude dobro, da drugi bude ostvaren, da drugi bude spašen. Sva druga pravila su drugotna, važna su i vrijede samo koliko su blizu ovog zakonskog akta. Na žalost živimo u svijetu u kojem je apsolutno nejasno što to zapravo znači ljubav. Za to bi bila potrebna skroz druga propovijed. Ali za danas je važno zapamtiti da je ona u svakom odnosu najvažnija, prvi zakon, prvi ustav. Neka nam sv. Josip bude primjer i zagovornik u preuzimanju toga stava.

MISA ZAHVALNICA
IIv 2,18-21; Ps 96,1-2.11-13; Iv 1,1-18
Sv. Josip i Isusovo ime

Naš odnos prema Bogu često se lomi između apstraktnog i konkretnog. Uvijek postoji opasnost da Bog ostane tek misaono snažna ideja s jedne strane, a s druge pak da ga se zatvori samo u osjetilno, dohvatljivo. Sveto nas pismo uči da se Bog, skrivajući se, otkriva, a otkrivajući se, skriva.

I tako danas ponovno slušamo o Riječi Božjoj koja je uzela ljudsko tijelo. Sin Božji postaje čovjekom u jednom trenutku povijesti, u jednom narodu, u jednom konkretnom okruženju. Dok se Mariju s punim pravom časti kao onu koja je Sinu Božjemu darovala ljudskost, često zaboravljamo da se taj Bogočovjek trebao i predstaviti svijetu. Svijet ga je morao nekako nazvati, morao mu se moći obratiti. U tom trenutku na scenu stupa sveti Josip.

Evandelist Matej donosi nam anđelove riječi upućene Josipu: *Nadjenut ćeš mu ime Isus*. Time Josip prihvaća Isusa kao svoga sina, ali i uspostavlja prvi svjesni ljudski odnos s utjelovljenim Sinom Božjim. Dajući mu ime, Josip čini da Riječ, koja je bila kod Boga, postane oslovljiva, zazivljiva, prisutna u ljudskom govoru i odnosu.

Josip je tako preteča svih nas koji ne želimo da nam Bog ostane daleka ideja o kojoj razmišljamo, nego apsolutno konkretna stvarnost kojoj se obraćamo. Toliko puta u molitvi izgovaramo zaziv: „Isuse.” Sveti Josip bio je prvi koji mu se obratio tim imenom.

Redak iz Ivanova evanđelja: *I Riječ je tijelom postala*, te redak iz Matejeva evanđelja: *Nadjenut ćeš mu ime Isus*, u konačnici opisuju istu stvarnost. Oba govore o tome da slabi čovjek dobiva mogućnost obratiti se Sinu Božjemu — ne apstraktno, nego osobno, imenom.

Otkako se stvarnost Sina Božjega sabrala u ime Isus, mi joj se možemo moliti, možemo joj se obratiti, možemo joj i zahvaliti. I tu sada dolazi teži dio: ako je Isus konkretna stvarnost, tada i naša zahvala mora biti konkretna. Ona ne trpi načelne izraze. Kada kažemo „hvala”, tada nužno mora doći i razlog zahvale: hvala zato što...

Zahvaljivanje je tako jačanje naše vjere. Ako ne možemo pronaći za što imamo Bogu zahvaliti, to ne znači da Bog nije djelovao, nego da njegovo djelovanje ne prepoznajemo. Pokušajmo zato, poput svetog Josipa, obuhvatiti Božje djelovanje riječima, imenima, razlozima. Znajući da nikada nećemo do kraja uspjeti — baš kao što ni ime Isus ne može obuhvatiti cijelu Riječ Božju — ali svjesni da nam je upravo taj pokušaj potreban. Jer Bog ne traži savršenu zahvalu, nego zahvalno srce koje se usuđuje imenovati ono što mu je dano.

MARIJA BOGORODICA

Br 6,22-27; Ps 67,2-3.5-8; Gal 4,4-7; Lk 2,16-21

Josipova uloga u sv. obitelji

Pastiri, ti ljudi bez imena, na rubu židovskog društva, čija se riječ nije smatrala vjerodostojnom čak ni na sudu, dolaze u betlehemsku štalu. Ondje susreću svetu obitelj: Mariju, Josipa i Isusa. Tim redom evanđelist Luka nabraja ovu zajednicu obavijenu Božjim Duhom (Lk 2,16–21). Taj redoslijed nije slučajan. On nas već na početku poziva da se zaustavimo, da promatramo i da se pitamo što nam Bog želi pokazati kroz ovaj susret.

Marija je stavljena na prvo mjesto. Izabrana od nebeskoga Oca da rodi Boga. Kršćanska se misao nikada nije prestala čuditi tom otajstvu. Do te mjere da je prva Crkva taj navještaj vjere izrazila dogmom. Dogma je precizan izričaj otajstva: ona mu postavlja okvir, ali ga ne ispunjava do kraja. Ne zatvara ga, nego ga čuva. Svaka nas dogma trajno poziva da produbljujemo razumijevanje onoga u što vjerujemo, znajući da nikada nećemo iscrpiti njezino značenje. Marija kao Bogorodica ostaje trajno otvoreno otajstvo koje se ne može iscrpiti ni riječima ni mislima.

Nakon Marije naveden je Josip. Muškarac, čuvar, domaćin, ali drugotan u ovom paru supružnika. Biblijski su pisci vrlo škrti kada je riječ o njihovom međusobnom odnosu. Kako su se slagali? Kako su komunicirali? Jesu li se svađali? Kako su iskazivali ljubav? Sve su to pitanja koja bismo rado postavili, ali Božja objava očito smatra dostatnim da znamo jedno: bili su u trajnom odnosu. Upućeni jedno na drugo radi Boga i za Boga. Bog je bio središte njihova braka. On ih je izabrao i postavio u plodan i svet odnos, ne savršen po ljudskim mjerilima, nego vjeran po Božjem naumu.

Ako želimo dublje razmišljati o tom braku, o zajedništvu bezgrešne Bogorodice i svetog muškarca, tada nam može pomoći promatranje onog najuzvišenijeg odnosa na čiju sliku mi ljudi pokušavamo graditi svoje odnose. Riječ je o Presvetom Trojstvu. Otac u vječnosti rađa Sina, drugu božansku osobu. Iz njihova vječne ljubavi proizlazi Duh Sveti, treća božanska osoba. Bog nije biće samoće. Njemu čovjek nije potreban da bi bio ostvaren. Na pitanje što je Bog „radio“ prije stvaranja svijeta, odgovor je jednostavan: volio je. Ta božanska ljubav nema početka ni kraja; ona je sama Božja stvarnost.

Isus, kao pravi Bog, ne može biti u drugačijem odnosu osim u odnosu ljubavi. Zato možemo reći da je sveta obitelj, na svoj ljudski način, odraz tog odnosa. I o tome nam, između ostalog, govori dogma o Mariji Bogorodici. Sveta obitelj nije samo povijesna činjenica, nego odnos ljubavi. U tom odnosu Josip ima posebnu ulogu. On ne stoji u središtu, ali je onaj koji čuva, štiti i omogućuje da ljubav u toj obitelji može slobodno živjeti i rasti.

Ako prihvatimo kao činjenicu da je Marija u jednu obitelj rodila Boga i da je odnos u toj obitelji bio prožet ljubavlju, tada možemo donekle opisati Josipovu ulogu kao onoga koji taj odnos svakodnevno nosi i podupire. Da bismo to lakše razumjeli, poslužimo se jednom jednostavnom slikom, gotovo banalnom. Svi znamo da postoje ljudi koji, kada uđu u neku prostoriju, kao da snize temperaturu za deset stupnjeva. Sve postane napeto, hladno, neugodnije. Isto tako, postoje ljudi uz koje se može disati, uz koje se može biti ono što jesmo. S nekima je jednostavno teško živjeti. To znamo svi koji živimo u obitelji, zajednici ili radnom okruženju. Zbog toga mnogi bježe iz odnosa i misle da će se ostvariti u samoći. No čovjek nije stvoren da bude sam. On je biće odnosa, stvoren na sliku Boga koji je sav u trajnom odnosu ljubavi.

I tu dolazimo do onoga najvažnijeg. Sveti Josip nam ne ostavlja mnogo riječi, ali nam ostavlja stav. On nam pokazuje da nije svejedno kakvu atmosferu unosimo u odnose. Nije svejedno kakav ton nosimo u obitelj, kakav duh unosimo u zajednicu, kakvu toplinu ili hladnoću ostavljamo iza sebe. To je bila njegova svakodnevna zadaća u svetoj obitelji: čuvati prostor u kojem ljubav može kružiti, u kojem se može živjeti bez straha.

Draga braćo i sestre, prvo čitanje donosi nam Mojsijev blagoslov: *Neka te Gospodin blagoslovi i čuva* (Br 6,24). Blagoslov je spuštanje Božje prisutnosti u ono što je ljudsko. Mogli bismo reći: unošenje Božjeg odnosa ljubavi u naše odnose. Po Marijinu rođenju Isusa taj je blagoslov ušao u svetu obitelj, a Josipova je zadaća bila da ga odjelotvori u svakodnevici. Naši bi životi možda bili lakši i plodonosniji kada bismo više pazili kakvu atmosferu unosimo u odnose, osobito u one najbliže. Kada bismo svjesno tražili načine kako ne povrijediti druge, kako odašiljati toplinu, kako biti blagoslov.

Pastiri su ušli u betlehemsku štalu i nisu susreli samo Dijete, nego i odnos. Susreli su odnos koji je bio ljubav, ali koji je imao i dojam ljubavi. Činjenica je da je ovdje prisutna ljubav koja je vjerna slika ljubavi u Presvetom Trojstvu. Marija Bogorodica omogućuje da ta ljubav bude prisutna. Sv. Josip omogućuje dojam te ljubavi u svakodnevici.. Nasljedujmo i Marijino i Josipovo stvaranje kako ljubavi tako i atmosfere ljubavi u svim našim odnosima. Neka nam u tome budu zagovornici.

2. ned. po Božiću
Sir 24,1-2.8-12; Ps 147,12-15.19-20; Ef 1,3-6.15-18; Iv 1,1-18
Bog blagoslivlje sv. Josipa

Poznavao sam jednog izuzetno pametnog vjernika koji je za života zapao u problem alkoholizma. Nakon dugih i teških previranja konačno je odlučio otići na liječenje koje se pokazalo uspješnim. Već više od dvije godine nije se vratio u staru ovisnost. Svjedoči on kako je, kada je došao na odjel, pozdravio svoje sustanare, odložio stvari na krevet, a u misli su mu došle riječi psalma 119: *Dobro mi je što sam postiden, da bih tvoja naučio pravila*. Taj čovjek svjedoči kako mu je ta misao došla kao tihi podsjetnik da i u vlastitom poniženju, koliko god ono bilo bolno, Bog može biti prisutan.

Bog udjeljuje blagoslov svom narodu, kako svjedoči današnji 147. psalam. On šalje svoju riječ na zemlju, u ljudsku svakodnevicu. Ta riječ *brzo trči*, probija se kroz *šumske gore* naših problema. Od *punine* te riječi svi mi primamo *milost i istinu*, kako svjedoči današnje Evanđelje. Istina o sebi često je teška i rijetko dolazi s ugodom. Ipak, upravo kroz istinu Bog postupno otvara prostor da njegov blagoslov uđe u naš život. Za spoznavanje te istine potrebno je da nam *Bog prosvjetli oči srca*, kako govori drugo čitanje.

Koliko Božji blagoslov može biti zahtjevan, vidimo i u životu sv. Josipa. Biblijski pisac pod mikroskop stavlja tih nekoliko godina njegova života u kojima se gomilao problem za problemom. Josip nije postao svetac zato što mu je Bog povjerio tešku zadaću. Obratno, Bog mu je povjerio tešku zadaću jer je u njemu prepoznao sposobnost vjernosti i rasta. Ako se odmaknemo od ljepote božićnog ugođaja i realno pogledamo Josipov život, možemo primijetiti da je Riječ Božja u njegov život donijela i nesigurnost, i strah, i kušnje vjere. Josip te kušnje nije uklonio, ali ih je strpljivo nosio. Upravo je ta prokušanost njegove vjere postupno rađala postojanošću i svetošću. Josip se, dakle, nije rodio kao svetac, nego je svetost u njemu polako rasla. Mi Josipa častimo kao sveca dobre smrti jer vjerujemo da su u tom času uz njega bili Marija i Isus. Ali rekao bih da je Josipu olakšalo i čas umiranja što je s Pavlom mogao reći: *Dobar sam boj bio, bitku završio, vjeru sačuvao*.

Ove nas okolnosti navode na promišljanje u kojim se trenucima našega života rodio Isus, to jest kada smo mi primili milost vjere. Često se događa da se čovjek Bogu najdublje otvara u trenucima kada mu je život uzdrman i kada su mu vlastite snage nedostatne. Mnogi su iskusili da su upravo tada prvi put ozbiljno zavapili Bogu. To, naravno, ne znači da Bog ne djeluje i u trenucima mira i radosti, ali iskustvo nam govori da nas lomovi često učine osjetljivijima za njegov glas. Iz toga možemo razumjeti da se *milost na milost* u našem životu, blagoslov Božji u kojem se Krist rađa za nas, nerijetko događa upravo usred onoga što bismo

sami radije izbjegli.

Ovdje je važno izbjeći jednu čestu pogrešku. Nikada nemojte onome tko pati govoriti floskule poput: „To ti je samo kušnja, proći će, Bog je uz tebe.“ Čovjek koji trpi često u tom trenutku nije sposoban čuti takve riječi i one ga mogu dodatno udaljiti od Boga. No svaki čovjek, kada s vremenskim odmakom i u sigurnosti pogleda na neku svoju patnju, može u njoj, barem u tragovima, prepoznati Božje djelovanje. Bog nije daleko od naše patnje – on je u njoj s nama. Često su to bile porođajne boli u kojima se Krist polako rađao u našem životu. I Josip je prošao tim putem te se s pravom može vjerovati da je, gledajući svoj život u cjelini, mogao prepoznati kako je Bog bio vjeran i u onome što je bilo najteže.

Draga braćo i sestre, razboritost nas poziva da s poštovanjem prema vlastitim ranama pogledamo svoj život unazad i pokušamo prepoznati kako se Božja milost, možda vrlo tiho i postupno, očitovala i u našim trpljenjima. Ako neke patnje ni nakon mnogo godina još uvijek bole i u nama bude gorčinu, to nije znak slabosti, nego pokazatelj da su to mjesta koja još traže iscjeljenje. Bog ne žuri i ne osuđuje. No ondje gdje uspijemo dopustiti da patnja ne zatvori srce, nego ga polako očisti, ona može postati prostor rasta. Pogledajmo Josipa: on svoju patnju nije odbacio, ali nije ni odbacio Isusa – Riječ Božju – čak ni onda kada je taj blagoslov u njegov život donio i teškoće. Na sličan je način i čovjek s početka propovijedi svoju patnju s vremenom prepoznao kao osobni trenutak Božjeg pohoda.

Zato možemo zajedno završiti molitvom koju smo molili ovih dana u blagoslovu obitelji:

„Gospodin Isus Krist bio kod vas da vas brani, bio u vama da vas uzdrži, bio pred vama da vas vodi, bio iza vas da vas čuva, bio nad vama da vas blagoslovi.“

BOGOJAVLJENJE

Iz 60,1-6; Ps 72,1-2.7-8.10-13; Ef 3,2-3a.5-6; Mt 2,1-12

Gdje je nestao sv. Josip?

Gdje i zašto se izgubio sveti Josip iz Evanđelja? Nakon božićnih zbivanja, izbjeglištva i povratka, susrest ćemo ga kako s Marijom traži Isusa u hramu. Spomenut će ga još Židovi kada Isus bude naučavao u Nazaretu gotovo podrugljivim pitanjem: *Nije li on Sin Josipov?* Upečatljiv je taj nestanak sv. Josipa. Njegova šutnja glasno govori, njegov nestanak otvara mjesto za Božju prisutnost.

Bremenita je značenjem i činjenica da današnje Evanđelje uopće njega ne spominje. Matej donosi da su mudraci *ugledali dijete s Marijom, majkom njegovom*. Svetkovina Bogojavljenja snažno naglašava suprotnosti. Bog se javlja čovječanstvu. Mudraci to javljanje razaznaju po praćenju nebeskih tijela što simbolizira sve znanosti onog vremena. Herod, tek na pola židovske vjere, uplašen je za svoju vlast. Povijest nas uči da je većinu svojih nasljednika pogubio kako mu ne bi bilo ugroženo prijestolje. Tako sada na prevaru pokušava pogubiti Krista. Nada Izraelova za njega je tek moguća prijetnja. Logično je da su mudraci prvo došli na dvor, nije im sigurno bilo na kraj pameti tražiti novoga kralja u nekoj kućici koja je prije služila kao štala. K Betlehemu ih je dovela njihova inteligencija, od Betlehema nazad ih je odveo Božji glas u skrovitosti sna.

Iako čudnovata priča, ona ne sadržava zbirku čuda. Naprotiv, otkriva Božju objavu svijetu. Bog se objavio u djetetu, Bog se poslužio mješavinom znanosti i pisma da bude otkriven, Bog se objavio u neznatnosti siromašnoga grada. Prvo čitanje navješćuje taj događaj. Izaija gotovo kao u viđenju ocrta svjetlost koja će okruživati Božju objavu. *U danima njegovim cvjetat će pravda i mir velik do vijeka*, tako na ovo viđenje odgovara psalmist. Ne samo da sada svi mogu pristupiti Bogu, nego sam Bog u Isusu pristupa svima. I poganima i Židovima, i muškarcima i ženama, i starima i mladima, i vjernicima i nevjernicima. Bog pristupa svima. Kako je moguće da tu negdje, barem iz daljine nije ocrtan lik sv. Josipa kao čuvara Sina Božjega, kao kućedomaćina, kao sudionika ljubavi Božje?

Odgovor je možda začuđujuće jednostavan. Muškarac onog vremena morao bi biti u središtu. Dijete i njegova majka ne bi mogli doći do izražaja. *Muž njezin* preuzeo bi razgovor, planove. Sigurno bi imao sto pitanja, možda bi sumnjao i u namjere tih neobičnih mudraca s istoka. Josip ostaje po strani kako bi kroz Isusa progovarao nebeski otac, a ne zemaljski. Ni sa čim nije želio priječiti Božju objavu po Isusu. Kako bi se u Isusovu životu proslavio nebeski otac, njegov zemaljski otac morao je sići s pozornice.

I sada draga braćo i sestre dolazi ispit savjesti za nas. Bog se je istina objavio u Isusu

Kristu potpuno i konačno. Ali Bog i dalje djeluje u ovome svijetu, djeluje u životima ljudi. Možda na prvu nije očito, ali se izuzetno često zbiva da mi svojim ponašanjem zapravo priječimo da se Bog proslavi u životu ljudi i tako se objavi na svijetu. Možda to najčešće zahvaća nas koji imamo određeni autoritet. Koliko često sin ili kći ne može ostvariti svoje potencijale jer roditelji stalno bdiju nad njihovim izborima. Postoji ona izreka da učenik nikada ne može premašiti učitelja. Rekao bih da je ona kriva jer bi to značilo da će svijet uvijek propadati. Učitelj ako je potpuno posvećen onome što naučava i svom učeniku učinit će sve što je moguće da ga njegov učenik premaši. I onda će se jednog dana povući, poput svetog Josipa. Istu priču možemo primijeniti na župnika i kapelane, na svećenika i vjernike laike. Primjer ovog stava možemo pronaći i u vođenju države. Dobar premijer ili predsjednik će na mjesto ministra staviti ljude koji su stručniji od njega. I tako primjere možemo nabrajati u nedogled.

Nama ljudima se vrlo teško povući, posebno ako imamo bilo kakav autoritet. I tako često priječimo Boga da se proslavi u nečijem životu. Želimo mi pratiti pa time i kontrolirati nečiji napredak i rast, nečiji razvoj. Pod krinkom skrbi razvijamo nešto što se naziva paternalizmom. Neka nam sv. Josip bude primjer da nikada ne priječimo Božje djelovanje u životu bilo koga, njegovu proslavu u bilo čijim sposobnostima. U svakom će odnosu doći trenutak kada ćemo se morati povući. Dao nam Bog poniznosti kao što je dao sv. Josipu da to zaista i uspijemo.

KRŠTENJE GOSPODINOVO

Iz 42,1-4.6-7; Ps 29,1a.2.3ac-4.3b.9b-10; Dj 10,34-38; Mt 3,13-17

Sveti Josip radnik

U našem narodu postoji izreka koja se koristi kada nas nečiji postupak začudi do te mjere da ga smatramo neljudskim. Tada pitamo: „Jesi li ti kršten?“ Narod u toj izreci razumije da su posvećeni oni koji su kršteni – uronjeni u Isusa Krista. On je sve ljudsko dotaknuo svojom milošću i tako ga posvetio. Dotaknuo je sve, osim grijeha.

Uvijek iznenađuje tolika prisnost koju čitamo u današnjem Evanđelju između Isusa i Ivana Krstitelja. Ivan se začuđuje, gotovo odbija ono što Isus traži od njega. Ivanovo krštenje označava obraćenje, čišćenje od grijeha i polazak drugačijim putem. Zna da Isusu to nije potrebno. A Isus odgovara jednostavno i duboko: *Dolikuje nam da tako ispunimo pravednost*. Riječ *pravednost* Matej u svom Evanđelju koristi sedam puta, uvijek u kontekstu Božje volje. Za njega je pravednost žudnja da se u životu vjernika ostvari Božji plan. Isus ovim odgovorom Ivanu zapravo govori: „Neka bude kako Otac hoće.“ Bog je, naime, naumio da Isus dotakne dubinu ljudske svakodnevice, dubinu ljudske duše. Sve to simboliziraju vode Jordana u koje će uskoro uroniti. Isus želi proći sve što prolazi svaki čovjek. I ono što dotiče, želi preobraziti i posvetiti.

Nije jednostavno objasniti sve razloge Isusova krštenja. Oni su brojni. Ali jedan od njih svakako je simbolički prikaz onoga što je Isus činio cijeloga svoga života. Taj čin snažno odražava i klasičan poziv blagopokojnog pape Franje koji je neumorno pozivao vjernike da izađu na periferije društva. Isusu ništa ljudsko nije bilo strano: sve je dotaknuo i sve je želio preobraziti. I u tom kontekstu, na kraju našega božićnog druženja sa sv. Josipom, možemo promatrati i ljudski rad.

Postoje dva vrlo zanimljiva biblijska retka o radu. Prvi je iz Matejeva Evanđelja (13,55), gdje Židovi iz Nazareta govore da je Isus sin drvodjelje, fizičkog radnika. No Markovo Evanđelje ide još dalje i izravno donosi kako Nazarećani govore za Isusa: *Nije li ovo drvodjelja...?* (6,3). Isus je, dakle, prema Evanđeljima i sam bio fizički radnik prije nego je započeo javno naučavati. Opravdano se može pretpostaviti kako je tu vrlinu učio od svog zemaljskog oca. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, zbog različitih povijesnih okolnosti, započelo se intenzivnije častiti sv. Josipa kao radnika, pa je njemu posvećena i naša župa.

Ako pogledamo Knjigu Postanka, možda ćemo na prvu krivo zaključiti da je rad posljedica grijeha i svojevrsno ljudsko prokletstvo. Neki su u povijesti donosili i takve pretpostavke. Muka u radu tako se shvaćala kao Božja kazna. No muka u radu jedna je od oznaka naše ljudskosti. Isus je takav rad dotaknuo i time ga posvetio. Simbol toga ponovno

možemo vidjeti u njegovu uranjanju u vode Jordana.

Draga braćo i sestre, čovjek po svojoj naravi ne može ne činiti ništa. Sveti nam je Josip snažan primjer kakav rad treba biti da bi bio istinski koristan i spasonosan. On je najprije cijelim svojim životom bio Božji suradnik. Zatim, kroz rad je privrjeđivao za život te svojoj obitelji osiguravao kakvu-takvu materijalnu sigurnost i omogućio preživljavanje. Konačno, Josip je svojim radom posvećivao vlastito vrijeme. Kada ne bi bilo nikakvog rada, vremenski okvir od dvadeset i četiri sata vrlo bi brzo čovjeka gurnuo u sivilo besmisla, krivnje i otuđenja.

U svjetlu primjera sv. Josipa i činjenice da je sam Sin Božji dotaknuo ljudski rad, možemo jasno reći da je rad važan segment ljudskog života. Ne i najvažniji – jer uvijek postoji opasnost od aktivizma – ali nezaobilazan. Upravo zato potrebno je i u vlastitom poslu, u svakodnevnom radu, prepoznati priliku za posvećenje. Onaj dio dana, često i osam sati, koji provedemo radeći, nije uzalud potrošeno vrijeme bez veze s Bogom i našom duhovnošću. Isus nas svojim radom uči da i rad može i treba biti na izgradnju čovjeka. Danas je nužno prihvatiti činjenicu da je i naš rad jedan od oblika molitve. Posao dakle ne služi samo zaradi. On nas može približiti Bogu i učvrstiti u suradnji s njim. Može nas osposobiti da budemo osjetljiviji na Božje djelovanje u svijetu. Ali samo pod uvjetom da naš rad nije besmislen: da nas čini Božjim suradnicima, da osigurava prijeko potrebnu materijalnu sigurnost i da, poput rada sv. Josipa, posvećuje naše vrijeme i naš svakodnevni život.